

faa Lov til at køre frit et Stykke Vej om Sommeren. Jeg kan ikke ret vel tænke mig, at der skulde kunne siges ret meget derimod, for der er jo dog ogsaa i vore Kommuneskoler ret mange velhavende Folks Børn, og i Privatskolerne — i alt Fald saadan som jeg kender dem — er der slet ikke saa faa Børn, for hvem Udgiften til en saadan Rejse betyder i det mindste noget. Dette er en Tanke, jeg gerne vilde henstille til den højtærede Kultusminister og det kommende Finansudvalg at tage under Overvejelse. Jeg tror, at en Ændring paa dette Omraade vilde høre til de mere uskyldige Ting.

Da jeg nu er ved Skolevæsenet, vil jeg gerne gøre en lille Bemærkning til det ærede Medlem for Aarhus Amts 2den Valgkreds (Sabroe). Det ærede Medlem udtalte, at Tonen i Skolen var neppe bedre end Tonen i Hæren. Da jeg nu har en lille Formodning om, at det ærede Medlem ikke synes videre godt om Tonen i Hæren, maa jeg antage, at dette skulde indeholde noget nedsættende om Tonen i Skolen; det kunde ganske vist ogsaa tages paa den Maade, at det blev en Ros for Tonen i Hæren, at den nemlig staaer Maal med Tonen i Skolen, men efter det, jeg kender til det ærede Medlems Tankegang, tror jeg neppe at tage fejl i, at det skal være en Dadel over Tonen i Skolen. Det ærede Medlem kom i samme Øjeblik ind paa at foreslaa, at man skulde samle alle Straffe-protokoller rundt omkring fra alle Skoler og indsende dem hertil. Jeg tror ikke, det vilde blive til ret megen Fornøjelse, for jeg tror, at hvis man vilde lede efter Skolernes Straffeprotokoller, vilde man i de fleste Tilfælde slet ingen finde; i alt Fald har jeg en stærk Formodning om, at man i de fleste Landsbyskoler vilde lede forgæves efter dem, og jeg er narved at tro, at Straffeprotokollerne fra de fleste Købstadskoler heller ikke vilde indeholde ret meget, og det er godt det samme. Skulde vi have samtlige Skolers Straffeprotokoller herind, og skulde vi saa til at gennemgaa, hvor mange Slag der var faldet af i Aarets Løb, for at faa en Afbigt, synes jeg derfor næsten, det vilde være at lave stor Staahej for ingenting. Jeg tør ikke svare for Skolevæsenet i København, for det kender jeg ikke, men jeg tror rigtignok ikke, at hele det Spørgsmaal om Straf i Skolerne de fleste Steder er saa brændende, som det ærede Medlem gjorde det til. Det undrer mig for Resten lidt, at vi skulde have Spørgsmaalet om de københavnske Skoler saa stærkt frem i dette Ting; thi det ærede Medlem har jo

gennem sine Partifæller, som staa i det nærmeste Forhold til Københavns Skolevæsen, en udmærket let Adgang ikke blot til at fremføre sine lagttagelser og sine Klager, men ogsaa til at komme i Forbindelse med de Autoriteter, som muligvis kunne afhjælpe eventuelle Ulemper.

Endnu vil jeg gerne sige vedrørende Skolevæsenet, at det har glædet mig, hvis jeg ellers har Ret i min Tanke, at Socialdemokratiet har, jeg mener ikke helt revolutioneret, men i nogen Grad ændret sit Syn paa den private Skole; det kunde muligvis hjælpe os til at bruge den Interesse, Forældre have for deres Børns Undervisning, til noget godt, saaledes at Forældretten og Samfundsinteressen kunne komme til at arbejde noget mere sammen end hidtil.

Endelig vil jeg gøre nogle enkelte Bemærkninger vedrørende det Spørgsmaal, som har været saa stærkt fremme i denne Forhandling. Jeg vil der omtale et Udtryk, som blev brugt af min ærede nærmeste Sidemand — han er ikke til Stede, men det gør ikke saa nøje, da dette Udtryk er brugt saa mange Gange tidligere. Han brugte det Udtryk, at Militærudgifterne vare uproduktive; det var i en Sammenligning med Jernbaneudgifterne, som vare produktive. Nu efter det Foredrag, vi lige have hørt om Jernbanernes Produktivitet, faar jeg en Mistanke om, at det i alt Fald ikke er for Statskassen, de ere produktive, saa Produktiviteten maa ligge paa et andet Omraade. Det var nu blot en Sidebemærkning. Hvad jeg derimod vil sige, er, at man kan ikke med Rette sige, at Militærudgifterne ere uproduktive. Man kan sige, at det er sørgeligt, vi have de høje Militærudgifter, som vi i Lighed med andre Lande have; men naar vi have dem, er det jo, fordi Flertallet i dette Ting, og efter Valget tør vi vel ogsaa sige Flertallet af Vælgerne, finder, at saadan som Menneskene og saadan som Tidsforholdene ere, ere disse Udgifter en mindre Ulykke end den, der mulig vilde opstaa, hvis vi ikke afholde dem. Med andre Ord, Militærudgifterne skulle bidrage til at værne højere Goder og afværge større Ulykker, end disse militære Byrder i sig selv ere. Men saa træde de jo ind i Rang med mange andre Udgifter, som vi heller ikke direkte faa noget for, men som alligevel have deres praktiske Formaal, og den Slags Udgifter synes jeg ikke, vi kunne regne for uproduktive. Vi kunne sige, at det er sørgeligt, at vi maa bære dem, og at det var langt bedre for vor Stat, om vi kunde blive fri for dem; men have vi den Overbevisning, at de tjene til at værne om